

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Геолого-географічний факультет
Кафедра соціально-економічної географії і регіонознавства

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
для самостійної роботи студентів
спеціальності «Економічна та соціальна географія»
з курсу
«ГЕОГРАФІЧНЕ КРАЇНОЗНАВСТВО»

Харків – 2014

УДК 908 (075.8)
ББК 26.89я73

Методичні вказівки для самостійної роботи студентів спеціальності «Економічна та соціальна географія» з курсу «Географічне країнознавство». – Харків, 2014. – 20 с.

Укладачі: **Редін В.І.**, кандидат географічних наук, доцент, доцент кафедри соціально-економічної географії і регіоназнавства; **Вірченко П.А.**, кандидат географічних наук, доцент кафедри соціально-економічної географії і регіоназнавства; **Кулешова Г.О.**, кандидат географічних наук, доцент, доцент кафедри соціально-економічної географії і регіоназнавства.

*Рекомендовано до друку
Вченою Радою геолого-географічного факультету
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна
(протокол № __ від _____)*

Методичні вказівки розроблені відповідно до програми навчального курсу «Географічне країнознавство», як одного з важливих предметів у циклі дисциплін професійної і практичної підготовки фахівців у галузі соціально-економічної географії.

Мета: надати методичну допомогу студентам та формувати навички самостійної роботи з додатковими джерелами інформації при вивченні навчального курсу «Географічне країнознавство».

Методичні вказівки розраховані на студентів денного та заочного відділень ВНЗ І- IV рівнів акредитації, які мають напрямок підготовки «Географія», спеціальність «Економічна та соціальна географія».

Методичні вказівки містить загальні відомості про навчальний курс, тематичний план та структуру курсу, вимоги до рівня компетентності студентів, рекомендовану літературу та електронні джерела інформації за темами курсу, теми семінарських занять та контрольні питання для самоперевірки, зразки запитань та завдань до модульного контролю, систему оцінювання навчальних досягнень студентів.

УДК 908 (075.8)
ББК 26.89я73

© Харківський національний університет
імені В.Н. Каразіна, 2014
© Редін В. І., Вірченко П. А., Кулешова Г. О., 2014

Зміст

Загальні положення.....	4
Вимоги до рівня компетентності студентів.....	5
Програма навчальної дисципліни.....	6
Теми семінарських занять	13
Теми для самостійної роботи студентів	13
Рекомендована література та електронні ресурси	13
Основні завдання та запитання до модульного контролю.....	15
Зразок одного з варіантів модульного контролю.....	16
Оцінювання результатів навчальних досягнень студентів.....	17
Короткий термінологічний словник.....	17

1. Загальні положення

Дисципліна «Географічне країнознавство» викладається студентам V курсу денного відділення та VI курсу заочного відділення спеціальності «Економічна та соціальна географія» у вигляді семінарсько-практичних занять.

Місце та значення дисципліни. Початок XXI ст. ознаменувався динамічними перетвореннями у світі, пов'язаними із загостренням боротьби між протилежними тенденціями розвитку суспільства – процесами глобалізації та локалізаційної дезінтеграції. Саме у царині єдності й боротьби цих протилежностей і проходить розвиток народів і країн світу у наш час. У такому контексті предмет «Країнознавство» виступає як один з провідних у цілісному розумінні процесів, які відбуваються у сучасному світі.

Дана дисципліна формує систему економіко-географічних знань сучасного географа про світові процеси в цілому та окремі країни світу зокрема. Знання про закономірності розвитку світового господарства, прогрес одних країн і кризові явища інших завжди були інтересом аналізу економіко-географів.

Дисципліна «Географічне країнознавство» виступає як один з важливих курсів у цілісному розумінні процесів, які відбуваються у сучасному світі. Кожна людина повинна мати хоча б найзагальніші уявлення про сучасну політичну карту світу, розміщення населення нашої планети, світове господарство, глобальні проблеми людства. Це потрібно у повсякденному житті для того, щоб встановлювати зв'язки між різними подіями, інформацію про які ми отримуємо із газет, повідомлень по радіо та телебаченню, із комп'ютерної мережі, правильно оцінювати ці події і таким чином правильно розуміти світ, в якому ми живемо.

Мета курсу – розглянути регіональні особливості розміщення і розвитку продуктивних сил окремих країн світу; оцінити сучасний рівень економічного та соціального розвитку країн світу, проаналізувати проблеми та перспективи розвитку.

Головним завданням курсу є формування вмінь самостійного аналізу студентами чинників, які впливають на розвиток господарства країн світу, засвоєння особливостей і відмін територіального розподілу праці окремих регіонів світу.

Працюючи з текстом посібника, постійно тримайте під рукою географічний атлас світу і будь-який названий у тексті об'єкт або країну, регіон або місто відразу знаходьте на карті.

2. Вимоги до рівня компетентності студентів:

Рівень компетентності студентів формується за рахунок теоретико-методологічних знань про:

- *об'єкт і предмет курсу його місце в системі наук;*
- *закономірності й принципи країнознавства;*
- *форми правління та адміністративно-територіальний устрій держав світу;*
- *етапи формування політичної карти світу;*
- *типологію країн світу за різними авторами;*
- *головні міжнародні організації світу;*
- *категорії географічного положення;*
- *загальні засади районування світу та сучасний регіональний поділ.*

Компетентність в дослідженні практичних аспектів країнознавства формується за рахунок умінь:

- *аналізувати роль і місце в світовому господарстві країн Європи;*
- *характеризувати ЕГП, ПГП та ГПП країн світу за типовими планами;*
- *складати порівняльні характеристики країн за різними ознаками та показниками;*
- *виявляти вплив природних умов на спеціалізацію господарства окремих країн;*
- *аналізувати характерні риси і структуру господарства окремих країн та географію зовнішньоекономічних зв'язків;*
- *характеризувати сучасний стан взаємовідносин України з ООН, СОТ, НАТО та ЄС;*
- *складати схеми, графіки, таблиці за матеріалами навчального курсу та аналізувати їх;*
- *працювати з додатковими джерелами інформації, в тому числі й з електронними.*

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Держави на політичній карті світу та їх просторово-територіальна організація.

Тема 1. Об'єкт і предмет країнознавства. Закономірності й принципи країнознавства.

Об'єкт і предмет географічного країнознавства. Місце географічного країнознавства в системі наук. Взаємозв'язок з іншими науками. Закономірності й принципи країнознавства. Закономірність неминучого розпаду імперій. Закономірність зростання кількості країн на політичній карті світу. Закономірність створення національних держав. Закономірність геополітичного маятника історії. Принцип національно-державної самовизначеності народів. Принцип непорушності існуючих кордонів країн. Принцип невтручання у внутрішні справи суверенних держав. Теорії та концепції держав.

Контрольні запитання до теми 1:

1. Що вивчає країнознавство як наука?
2. Що є об'єктом вивчення країнознавства?
3. Визначте предмет країнознавства.
4. Що означає системна універсальність предмету країнознавства?
5. Яка різниця між законами і закономірностями?
6. Що таке принципи науки?
7. Схарактеризуйте основні закономірності у країнознавстві.
8. Чому невпинно зростає кількість країн на політичній карті світу?
9. Назвіть головні причини розпаду імперій.
10. Які суперечності закладені у принципах міждержавних відносин у наш час?

Тема 2. Території, країни та держави на політичній карті світу. Форми правління та адміністративно-територіального устрою держав світу.

Поняття «територія», «країна», «держава». Відмінність понять «держава» та «країна». Характерні ознаки держави. Внутрішні і зовнішні функції держави. Територіальні води та морські економічні зони держави. Колонії, протекторати й підопічні території. Спірні території. Правовий статус Світового океану та Антарктиди. Монархічна форма правління. Конституційні, абсолютні та теократичні монархії світу. Держави у складі Співдружності. Республіки та їх класифікація. Президентські, парламентські, президентсько-парламентські та парламентсько-президентські республіки. Адмініст-

ративно-територіальний устрій держав світу. Унітарні та федеративні держави. Конфедерації та протодержави.

Контрольні запитання до теми 2:

1. Що таке держава і чим вона відрізняється від країни?
2. Скільки незалежних держав на Землі?
3. Дайте характеристику складових територій, яка належить державі.
4. Які типи залежних територій і країн вам відомі?
5. Що таке монархія? Наведіть приклади монархій.
6. Що таке республіка? Наведіть приклади республік.
7. Чим відрізняються унітарні і федеративні держави?
8. Наведіть приклади унітарних та федеративних держав.
9. Що таке конфедерація?

Тема 3. Етапи формування політичної карти світу.

Стародавній, середньовічний, новий і новітній етапи формування політичної карти світу. Основні кількісні та якісні зміни, що відбулися на політичній карті світу під час зазначених етапів. Періодизація новітнього етапу. Характеристика основних кількісних та якісних змін, що відбулися на політичній карті світу під час кожного з періодів.

Контрольні запитання до теми 3:

1. Які етапи можна виділити у формуванні політичної карти світу?
2. Перелічіть їх. Дайте коротку характеристику кожного етапу.
3. Назвіть країни, які утворилися після розпаду СРСР, Югославії і Чехословаччини.
4. Які тенденції, на вашу думку, спостерігаються у формуванні політичної карти світу на початку XXI ст.?
5. Назвіть кількісні та якісні зміни, що відбуваються на політичній карті світу.

Тема 4. Типологія країн світу.

Основні показники які використовуються у типології держав світу. Класифікація держав світу за величиною території: великі держави, середні, малі і карликові держави. Класифікація держав світу за чисельністю населення: найбільші, великі, середні, малі та дрібні держави. Класифікація держав світу за національним складом населення: однонаціональні держави, двонаціональні та багатонаціональні держави. Класифікація держав світу за географічним положенням: острівні, держави-

архіпелаги, напівострівні, материкові, внутрішньоконтинентальні держави. Класифікація держав світу за структурою економіки: постіндустріальні, індустріальні, індустріально-аграрні, аграрно-індустріальні, аграрні держави. Класифікація держав світу рівнем їх соціально-економічного розвитку: високорозвинені країни, середньо розвинені та країни, що розвиваються. Внутрішні відмінності у соціально-економічному розвитку між державами зазначених груп та основні підгрупи.

Контрольні запитання до теми 4:

1. Яка ознака для типології країн є основною?
2. Назвіть групи країн за рівнем соціально-економічного розвитку.
3. Які ще ознаки використовуються в типології країн?
4. Порівняйте типологію країн різних авторів.

Тема 5. Міжнародні організації. Геополітика та геостратегія.

Класифікація міжнародних організацій за територіальними масштабами та за функціями. Глобальні міжнародні організації. ООН, її мета, завдання та структура. Генеральна Асамблея ООН та Рада Безпеки. Спеціалізовані установи ООН: Міжнародне агентство з атомної енергії (МАГАТЕ), Продовольча та сільськогосподарська Організація Об'єднаних Націй (ФАО), Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ), Міжнародний банк реконструкції і розвитку (МБРР), Міжнародний валютний фонд (МВФ), Організація Об'єднаних Націй з питань освіти, науки й культури (ЮНЕСКО) та інші. Регіональні міжнародні організації: Організація безпеки й співробітництва в Європі (ОБСЄ), Співдружність незалежних держав (СНД), Ліга арабських держав (ЛАД), Організація американських держав (ОАД), Асоціація держав Південно-Східної Азії (АСЕАН), Організація країн-експортерів нафти (ОПЕК), Північноамериканський договір про вільну торгівлю (НАФТА), Спільний ринок Південного конусу (МЕРКОСУР) та інші. Геополітика та геостратегія.

Контрольні запитання до теми 5:

1. Які чинники сприяють утворенню міжнародних організацій?
2. Назвіть найбільші глобальні міжнародні утворення.
3. Розкажіть про найвідоміші регіональні міжнародні організації.
4. Яка міжнародна організація і чому є найвідомішою і найавторитетнішою у світі?
5. Що вам відомо про функції, які виконують Генеральна Асамблея і Рада Безпеки ООН.
6. Назвіть спеціалізовані організації ООН.
7. Що таке геополітика і геостратегія?

8. Як впливають географічні чинники на долю країн і народів?
9. Що, на вашу думку, означає вислів Наполеона: «Географія – це доля»?
10. Як ви поясните вислів Бісмарка: «Народ, який не хоче годувати власну армію, годуватиме чужу»?

Тема 6. Просторово-територіальна організація держав світу.

Географічне положення та його категорії. Основні ознаки географічного положення: дистанційність, детермінованість, потенційність. Політико-географічне положення держави. Основні просторові характеристики території держави: її розміри, конфігурація території та географічне положення. Основні елементи території держави. Державний кордон та його функції. Бар'єрна функція державного кордону. Контактна функція державного кордону. Фільтруюча функція державного кордону. Класифікація державних кордонів за різними ознаками. Делімітація та демаркація державних кордонів.

Контрольні запитання до теми 6:

1. Дайте визначення поняття "географічне положення країни".
2. Які основні властивості географічного положення вам відомі?
3. Що таке політико-географічне положення держави?
4. Виділіть складові політико-географічного положення.
5. Дайте оцінку економіко-географічної складової в оцінці політико-географічного положення.
6. Як поділяється політико-географічне положення в просторово-територіальному сенсі?
7. Що таке територія?
8. Дайте визначення території держави.
9. Які найважливіші особливості території з погляду міжнародного права?
10. Назвіть основні просторові властивості території.
11. З яких частин складається державний простір?
12. Що таке акваторія держави?
13. Що належить до повітряного простору держави?
14. Охарактеризуйте виключні економічні зони.
15. Як і для чого формуються офшорні території?
16. Що таке державний кордон?
17. Як встановлювалися кордони між державами в минулому?
18. Що таке делімітація та демаркація кордонів?

19. Які класифікації типів кордонів вам відомі?
20. На яких засадах ґрунтується проведення кордонів?
21. На які групи поділяються кордони за ґенезою їх формування?
22. Які функції виконують кордони?

Тема 7. Регіональний поділ світу.

Загальні засади районування світу. Основні чинники виділення регіонів світу. Природні чинники та їх вплив на виділення регіонів світу. Вплив історичних чинників на виділення регіонів світу. Значення та вплив соціально-економічних чинників на виділення регіонів світу. Поняття «район» та «регіон», їх основні відмінності. Головні положення теорії районування або регіоналізації. Внесок українських науковців у теорію регіоналізації. Головні регіони та субрегіони світу. Субрегіони Європи, Азії, Африки, Америки, Австралії та Океанії та їх склад.

Контрольні запитання до теми 7:

1. Що є основою для виділення різних регіонів світу?
2. Які природно-географічні основи регіоналізації світу вам відомі?
3. Чи можуть поєднуватися між собою географічні й історичні чинники в просторово-територіальній диференціації поверхні Землі?
4. Назвіть чинники розвитку господарської спеціалізації територій.
5. Чим різняться між собою поняття "район" і "регіон"?
6. В яких значеннях вживається поняття "регіоналізація"?
7. В яких країнах і чому розвивалася теорія регіоналізації?
8. Які субрегіони та райони виділяють у Європі?
9. Назвіть країни Центральної Європи.
10. Знайдіть на карті карликові країни Європи та назвіть їх.
11. Чим зумовлена необхідність виділення країн Євразії?
12. Назвіть чинники найбільшої кількості субрегіонів в Азії.
13. Які субрегіони виділяють в Африці?
14. Пригадайте, які інтеграційні утворення характерні для країн Америки.
15. Знайдіть на політичній карті світу країни Океанії.

Тема 8. Світова організація торгівлі та її відносини з Україною.

Роль та значення Світової організації торгівлі, основні цілі та завдання на сучасному етапі розвитку. Історія створення та основні етапи формування Світової організації торгівлі. Структура Світової організації торгівлі, її керівні органи та країни-члени. Вимоги

Світової організації торгівлі до нових членів. Місце України у Світовій організації торгівлі, позитивні та негативні риси членства України у СОТ.

Контрольні запитання до теми 8:

1. Розкрийте роль і значення Світової організації торгівлі у світовій економіці.
2. Коли та яким документом була заснована Світова організація торгівлі?
3. Дайте характеристику Світової організації торгівлі.
4. Назвіть основні сфери діяльності та функції СОТ.
5. Схарактеризуйте організаційну структуру СОТ.
6. Визначте правові засади регулювання торгівлі СОТ.
7. Розкрийте зміст процедури набуття членства в СОТ.
8. Схарактеризуйте міжнародну торгівлю товарами у СОТ.
9. Назвіть переваги вступу країн до СОТ.
10. Назвіть основні переваги та недоліки для України щодо вступу до СОТ.

Тема 9. Європейський Союз та його відносини з Україною.

Витоки створення Європейського Союзу. Історія та етапи формування Європейського Союзу. Роль та значення Європейського Союзу у регіональній та світовій економіці. Головні цілі та завдання Європейського Союзу на сучасному етапі розвитку. Структура Європейського Союзу та країни-члени. Діяльність Європейського Союзу на початку XXI століття. Проблеми та перспективи розвитку Європейського Союзу. Головні вимоги до майбутніх членів Європейського Союзу. Розвиток відносин України з Європейським Союзом. Перспективи членства України у Європейському Союзі.

Контрольні запитання до теми 9:

1. Схарактеризуйте основні етапи формування Європейського Союзу.
2. Визначте функції керівних органів Союзу.
3. Схарактеризуйте основні цілі Європейського Союзу.
4. Коли відбулося найбільше в історії ЄС розширення цієї організації.
5. Користуючись статистичними даними, порівняйте країни ЄС-15 та інші країни Євросоюзу.
6. Назвіть основні проблеми Європейського Союзу.
7. Схарактеризуйте стан співробітництва між Україною та ЄС.
9. Назвіть та стисло схарактеризуйте основні напрями інтеграції України до ЄС.

Тема 10. Північно-Атлантичний альянс (НАТО) та його відносини з Україною.

Роль і місце Північно-Атлантичного альянсу у глобальній системі безпеки. Історія формування Північно-Атлантичного альянсу та його керівні органи. Структура Північно-Атлантичного альянсу та країни-члени. Основні напрями та принципи діяльності Північно-Атлантичного альянсу на сучасному етапі. Співпраця з країнами не членами Північно-Атлантичного альянсу. Відносини та співпраця України з Північно-Атлантичним альянсом. Перспективи членства України у Північно-Атлантичному альянсі.

Контрольні запитання до теми 10:

1. Схарактеризуйте основні етапи формування НАТО.
2. Назвіть керівні органи НАТО .
3. Схарактеризуйте основні цілі Північноатлантичного альянсу.
4. Назвіть основні напрями діяльності НАТО.
5. Схарактеризуйте фундаментальні принципи Північноатлантичного альянсу.
6. Схарактеризуйте стан співробітництва між Україною та НАТО.

4. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Державний лад та державний устрій країн світу. Міжпредметні зв'язки країнознавства.	2
2	Етапи формування політичної карти. Типологія держав світу. Географічне положення та його категорії.	2
3	Міжнародні організації світу. Регіональний поділ світу.	2
4	Взаємовідносини України та ЄС.	2
5	Взаємовідносини України та НАТО.	2
Всього годин		10

5. Теми для самостійної роботи студентів

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Прояв закономірностей країнознавства у різні історичні епохи.	5
2	Зовнішні та внутрішні функції держави.	5
3	Рівень соціально-економічного розвитку країн та його вплив на типологію держав світу.	6
4	Структура та спеціалізовані установи ООН.	5
5	Головні політичні та економічні організації світу.	5
6	Внутрішній поділ країн світу.	5
7	Регіоналізація та її сутність.	5

6. Рекомендована література:

1. Андрєєва В.М. Політична карта світу. Населення світу / В.М. Андрєєва, Г.Д. Довгань. – Харків.: Вид. група «Основа», 2004. – 160 с.
2. Безуглий В.В. Регіональна економічна і соціальна географія світу: Навч. посіб. Вид. 2-ге, перероб. / В. В. Безулгий, С. В. Козинець. – К.: ВЦ «Академія», 2007. 688 с.
3. Географический справочник ЦРУ. – Екатеринбург: У-Фактория, 2005. – 704 с.
4. Грицак Ю.П. Страноведение: Ведущие страны мира: пособие для экономических и географических специальностей вузов / Ю. П. Грицак. – Х.: Издательство ХНУ имени В.Н. Каразина, 2002. - 63 с.
5. Довідник НАТО (українською мовою). Укладач Шервен Ніколас., Public Diplomacy

Division NATO, 1110.

6. Дубович І. Країнознавчий словник-довідник / І. Дубович. – Львів: Видавничий дім „Панорама”, 2003.-580 с.;
7. Європейський Союз. Словник-довідник / Ред. М. Марченко. – К.: К.І.С., 2005. – 142 с.
8. Європейський вибір України. Навчальний посібник. – Львів: Військовий інститут, 2007. – 216 с.
9. Европейский Союз: справочник - путеводитель / Под. ред. Буториной О.В., Борко Ю.А., Иванова И.Д. – 2-е изд. – М.: Издательский дом «Деловая литература», 2003. – 288 с.
10. Критерії членства в СОТ, ЕС та НАТО. Інтеграційні перспективи України. / Гол. ред. І.І. Жовква, К., 2007. – 88 с.
11. Копійка В.В. Європейський Союз: заснування та етапи становлення. Навчальний посібник для студентів ВНЗ / В.В. Копійка, Т.І. Шинкаренко. –К.: Видавничий дім «Ін Юре», 2001. – 448 с.
12. Масляк П.О. Країнознавство: підручник. / П. О. Масляк. – К.: Знання, 2007. – 292 с.
13. Міжнародні організації: Навч. посіб. / За ред.. О.С. Кучика. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: Знання, 2007. – 749 с. Brussels, Belgium, 2006. – 384 с.
14. Осика С.Г. Світова організація торгівлі / 2-ге видання, перероблене і доповнене / С.Г. Осика, В.Т. Пятницький. – К.: «К.І.С.», 2004. - 516 с.
15. Страноведение: учебное пособие / кол. авторов: Рогач П.И., Косяков Н.Е., Гаркава В.Г., Лукьянчик С.В. – Минск: Издательство Белорусского экономического университета, 2003. – 284 с.
16. Увесь світ у цифрах і фактах. Довідник., 4-те видання, виправлене та доповнене. – К.: Видавництво «Мапа», 2008. – 128 с.

Електронні ресурси:

1. www.nato.int
2. www.wto.org
3. www.mil.gov.ua
4. www.ukraine-eu.mfa.gov.ua/eu
5. <http://europa.dovidka.com.ua/>

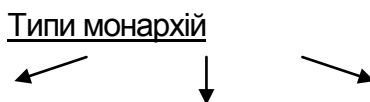
7. Основні завдання та запитання до модульного контролю

з курсу «Географічне країнознавство»:

- схарактеризуйте предмет та об'єкт дослідження у країнознавстві;
- схарактеризуйте основні принципи та закономірності даної науки;
- яки види територій виділяють у міжнародному праві, схарактеризуйте відмінності між цими поняттями;
- дайте характеристику етапів та періодів, що виділяють у процесі формування політичної карти світу;
- які зміни відносять до якісних а кількісних на політичній карті світу, наведіть конкретні приклади;
- назвіть «гарячі точки» планети, поясніть причини виникнення конфліктів в них;
- які ознаки використовуються для проведення типології держав світу;
- схарактеризуйте основні підходи в типології держав світу та відмінності між ними за різними авторами;
- назвіть чинники, які сприяють утворенню міжнародних організацій;
- дайте характеристику історії формування, функцій та головних пріоритетів найважливіших міжнародних організацій (ООН, НАТО, ЕС, СОТ тощо);
- назвіть основні категорії географічного положення та розкрийте їх суть;
- схарактеризуйте основні ознаки географічного положення;
- назвіть функції які виконують державні кордони та стисло схарактеризуйте кожну з них;
- схарактеризуйте засади формування регіонального поділу світу;
- дайте порівняльну характеристику регіонального поділу світу за різними авторами;
- назвіть основні регіони світу та покажіть їх на карті;
- розкрийте роль і значення Світової організації торгівлі у світовій економіці, назвіть основні сфери діяльності та функції СОТ; схарактеризуйте роль і місце України в цій організації;
- схарактеризуйте основні етапи формування та цілі Європейського Союзу.

**8. Зразок одного з варіантів
модульного контролю з курсу «Країнознавство»**

1. Дайте визначення об'єкту Країнознавства.
2. Дайте визначення понять «країна», «джамахирія».
3. Поясніть, в чому полягає закономірність неминучого розпаду імперій.
4. Який статус у міжнародному праві має Антарктида та води Світового океану ?
5. Домалюйте схему:

6. Які з перерахованих країн є унітарними (зайві закресліть)
Бразилія, Канада, Нігерія, Швейцарія, Японія, ОАЄ, Франція, Мексика, Білорусь, ПАР.
7. Назвіть чотири острівних держави Європи.
8. У якому році утворилася держава Ізраїль ?
9. У якому році розпалась Чехословаччина ?
10. Розшифруйте наступні скорочення: СФРЮ, НДР.
11. Наведіть приклади кількісних змін на політичній карті світу.
12. Наведіть приклади карликових країн Латинської Америки. (не менше 3-х)
13. Які з перерахованих країн належать до країн, що розвиваються (зайві закресліть):
ПАР, Афганістан, Гана, Н. Зеландія, Болівія, Словаччина, Албанія, Португалія, Латвія, Мальта, Судан, Ісландія.
14. Колоніями яких держав були наступні країни
Лівія - _____;
Макао - _____;
Колумбія - _____.
15. Розкрийте роль ЄС в економічних та політичних процесах сьогодення.
16. За типовим планом дайте характеристику ПГП Грузії.

9. Оцінювання результатів навчальних досягнень

Оцінки за національною та за європейською шкалою

Оцінки	% засвоєного матеріалу
незадовільно FX	1-49
задовільно E	50-59
задовільно D	60-69
добре C	70-79
добре B	80-89
відмінно A	90-100

10. Короткий термінологічний словник

Анклав – відокремлена частина території, яка розміщена у територіальних володіннях іншої (інших) держави (держав).

Валовий внутрішній продукт – сукупна ринкова вартість усього обсягу кінцевого виробництва товарів та послуг за рік.

Валовий національний продукт – сумарний обсяг продукції, виробленої за допомогою факторів виробництва, що належать представникам конкретної держави.

Вільна економічна зона – частина території держави, яка має особливий режим управління і пільгових умов, щодо діяльності підприємств та іноземних фірм; вона виділена із загального митного кордону і має певну свободу у вирішенні господарських питань.

Географічне положення – це розміщення певного об'єкта, території, країни відносно інших об'єктів, територій, акваторій, країн.

Геополітика – це наука, яка вивчає вплив географічних чинників переважно на зовнішню, а також на внутрішню політику держав.

Делімітація кордону – визначення на пряму лінії державного кордону, зафіксоване на топографічних картах і письмових документах, що підписані урядами держав-сусідів.

Демаркація кордону – проведення державного кордону на місцевості з позначенням його спеціальними прикордонними знаками відповідно до делімітаційних документів.

Джамахирія – форма правління, за якої відсутні традиційні інститути влади; вважається, всі державні рішення приймаються усім народом.

Домініон – країна, яка зберігає зовнішній і внутрішній суверенітет, однак найвищого керівника призначає монарх тієї держави, з якою вона пов'язана колоніальним минулим.

Імперія – велика монархічна держава, на чолі якої є імператор (найвищий титул монарха).

Колонія – країна або територія, що перебуває під владою іноземної держави (метрополії), не має політичної, економічної самостійності; управління нею здійснюється на підставі спеціального режиму.

Конфедерація – об'єднання суверенних, незалежних держав, яке створюють для досягнення конкретної мети (Швейцарія).

Кордон державний – це уявна (іноді реальна) лінія на поверхні землі (суходолі та акваторії) та уявна вертикальна площина, що проходить через неї в повітряному просторі і надрах. Вона визначає межі держави і відділяє одну територію держави від іншої або від відкритих морів.

Королівство – монархічна держава, яку очолює король або королева.

Країна – територія з позначеними межами, що користується державним суверенітетом або знаходиться під владою іншої держави.

Країнознавство – географічна наука, яка займається комплексним вивченням природи, історико-географічних особливостей, демографії, соціально-економіко-географічних, геокультурних та геополітичних аспектів країн світу.

Метрополія – держава, яка має колонії.

Міжнародні організації – неурядові об'єднання держав або національних товариств (асоціацій), які діють для досягнення певних цілей (політичних, економічних, науково-технічних та ін.).

Монархія – це форма державного правління, за якої найвища влада в країні належить одній особі - монархові.

Морська економічна зона – акваторія в межах 200 морських миль (370 км.) від берега певної держави. В їх межах цим державам належить виключне право на розвідування і розробку будь-яких природних ресурсів.

Незалежна держава – це країна, яка реалізує власну внутрішню і зовнішню політику на основі суверенної волі своїх громадян або правителя (монарха) і здатна проводити свою національну політику та відстоювати національні інтереси на міжнародній арені.

Нунцій – дипломатичний представник Ватикану.

Парламент – законодавчий орган держави, сформований повністю або частково на виборних засадах.

Політико-географічне положення – положення країн і районів по відношенню до політичних союзників і супротивників, вогнищ різного роду політичних конфліктів та ін.

Підопічні території – землі, які тимчасово передані ООН під управління тієї чи іншої держави.

Протекторати – державні утворення, які делегують свої зовнішньополітичні (іноді й внутрішньополітичні) права суверенній державі.

Республіка – це форма державного правління, за якої всі вищі органи влади або обираються народом, або формуються парламентом, який обирається народом.

Спірні території – території, на які претендують дві або декілька держав.

Територіальні морські води – прибережна частина морських вод завширшки 12 морських миль (22,2 км.), що належать до держави, біля якої розташована.

Територія – (в міжнародному праві розуміють) різні простори земної кулі з його суходою і водною поверхнею, надрами і повітряним простором, а також космічний простір і небесні тіла, що знаходяться в ній.

Територія держави – частина Земної кулі, яка є під суверенітетом певної держави. До складу державної території належить суходіл з його надрами, внутрішні і територіальні морські води, а також повітряний простір над державою.

Типологія держав світу – науковий поділ держав світу за різними ознаками (географічне положення, форма правління, адміністративно - територіальний устрій, розміри території, кількість жителів, ВВП на одну особу тощо).

Унітарна держава – це держава з єдиними централізованими органами влади, у якій не виділено автономних одиниць і яка має єдиний конституційний режим.

Федеративна держава – держава, у складі якої є декілька державних утворень (суб'єктів федерації), що мають суверенітет.

Навчально-методичне видання

Редін Володимир Іванович
Вірченко Павло Анатолійович
Кулешова Ганна Олександрівна

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
для самостійної роботи студентів
спеціальності «Економічна та соціальна географія»
з курсу
«ГЕОГРАФІЧНЕ КРАЇНОЗНАВСТВО»